

MIGRĀCIJA

Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2010. gadā Latvijā migrācijas saldo sasniedza gandrīz 8000 iedzīvotājuⁱ. Turklāt ir pamats uzskatīt, ka ne visi emigrējušie Latvijas iedzīvotāji tika uzskaitīti – salīdzinot Latvijas un Īrijas statistikas pārvaldes rezultātus, var secināt, ka Latvijā savu aizbraukšanu piesaka tikai katrs septītais Latvijas iedzīvotājsⁱⁱ. Šie statistikas rādītāji satrauc daudzus, liekot domāt par tuvāko un tālāko Latvijas attīstību un uzdot jautājumus: Kas būs Latvijas valsti? Kā emigrācija ietekmē ģimeni kā sabiedrības pamatvienību? Kā uzturēs valsts sociālo pabalstu sistēmu?

MIGRĀCIJAS BŪTĪBA

Par spīti valdošajām bailēm, migrācija nav ne laba, ne slikta. Migrācija ir cilvēku pārvietošanās brīvības izpausme, turklāt šī brīvība sniedz plašas iespējas. Arī Latvijas kontekstā migrācija visbiežāk tiek uzskatīta par ekonomiskās nodrošinātības veicināšanas stratēģiju, bet tā var sniegt arī fizisku drošību (ja runājam par piespiedu migrantiem jeb bēgļiem), iespēju apgūt labākas prasmes vai apvienot ģimeni. Migrācijas pozitīvās vai negatīvās sociālās sekas ir atkarīgas no migrācijas plānošanas un migrācijas mērķa.

Svarīgi ir arī saprast, ka migrācija ir mainīga. Ja atgriezīamies pie iepriekš minētās Īrijas, pēc ESRI (*The Economic and Social Research Institute*) prognozēm 2011. gadā ekonomikas lejupslīdes radītā bezdarba dēļ Īriju varētu pamest aptuveni 50 000 iedzīvotājuⁱⁱⁱ. Tas parāda, ka valsts no imigrācijas valsts viegli var atkal kļūt par emigrācijas valsti, turklāt nav zināms, cik noturīgas būs šīs pārmaiņas. Īrijas piemērs apliecina, ka valstis ekonomiskās izaugsmes laikos ir ieinteresētas imigrantu piesaistē, bet sliktākos laikos iedzīvotāji ir gatavi meklēt labklājības iespējas citur.

Jāpiemin gan, ka cilvēku mobilitāte nav neierobežota. Daudziem trešo valstu pilsoņiem legāla imigrācija uz attīstītajām valstīm ir teju neiespējama. Migrācija ir pārvietošanās brīvības izpausme, taču šī brīvība netaisnīgā kārtā nav piešķirta visiem, un arī tas ietekmē migrācijas raksturu.

POTENCIĀLIE IEGUVUMI

Migrācijas pozitīvais piemērs ir tā saucamā *smadzeņu cirkulācija* (no angļu valodas: *brain circulation*). Šādā migrācijas modelī imigrants pamet savu izcelsmes valsti uz ierobežotu laiku. Uzturoties svešzemē, viņš **iegūst jaunas prasmes**, nopelna naudu **mājās palikušās ģimenes atbalstam**, un, iespējams, uzkrāj līdzekļus, lai, izmantojot jauniegūtās prasmes, pēc atgriešanās sākotnējā mītnes zemē nodibinātu savu uzņēmumu.

Arī imigrantu uzņēmējvalsts ir potenciāla ieguvēja. Tā gūst papildu **darbaspēku**, reizēm īpašas **darba prasmes** vai **kultūrspecifiskas zināšanas**, kas ļauj **nodibināt ekonomiskas** un cita veida **attiecības ar imigranta sākotnējo mītnes valsti**.

Jaunākie pētījumi ieskicē arī citas pozitīvas migrācijas sekas. Piemēram, Ričards Florida^{iv} ir izpētījis, ka vietās, kur ir liela imigrantu populācija, pastāv lielāka tolerance, kas savukārt piesaista dažādus, bieži radošus un augsti izglītus cilvēkus.

Šāda vide ir izrādījusies **veiksmes formula piemēram**, tādām pasaules centram kā Ņujorka un tādām attīstības un inovāciju rajonam kā Silīcija ieleja. Cita pētījuma ietvaros žurnāls „The Economist” raksta, ka imigrācija, ja tiek skatīta starpvalstu mērogā, patiesībā samazina nevienlīdzību un ilgtermiņā uzlabo labklājību, līdz ar to ieguvēji ir gan imigranti, gan imigrantus uzņemošā kopiena. Lai skaidrotu šo fenomenu, sociologi Messrs D'Amuri un Peri izvirza hipotēzi, ka imigrantu piedāvātais darbaspēks ir drīzāk **komplementārs nevis konkurējošs vietējam darbaspēkam**, jo veicina arī vietējā darbaspēka pieprasījumu un prasmju uzlabošanu.^v

POTENCIĀLIE RISKI

Smadzeņu cirkulācijas modelim pretējs ir *smadzeņu aizplūšanas* (angļu valodā: *brain drain*) migrācijas modelis, kad attīstītākās vai vairāk maksājamo valstis uz neatgriešanos aizvilina vistantīgākos un izglītotākos mazāk attīstīto valstu iedzīvotājus. Šāds migrācijas modelis ļoti kaitē attīstības valstu tālākai izaugsmei.

Briesmas migrācijas dēļ draud arī, ja nenotiek veiksmīga imigrantu integrācija uzņēmējvalsts sabiedrībā. Neveiksmīga integrācija komplektā ar nespēju atgriezties (sarežģītas migrācijas politikas vai izcelsmes zemē ilgstoši pastāvošu draudu dēļ) var novest pie dažādām sociālām problēmām, tai skaitā kriminalitātes līmeņa celšanās. Tieši neveiksmīgas integrācijas politikas dēļ šobrīd Rietumeiropā novērojama negatīva attieksme pret imigrantiem. Neveiksmīgas integrācijas risks ir cieši saistīts ar nelegālo imigrāciju, kas ir attīstīto valstu stingrās migrācijas politikas un attīstības valstīs eksistējošu (drošības, ekonomisko u.c.) draudu neizbēgams rezultāts.

KOPSAVILKUMS

Līdzšinējā prakse rāda, ka migrācija eksistēs neatkarīgi no valstu politikas. Toties politika, kā arī iedzīvotāju attieksme ir svarīga, lai īstenotu veiksmīgu migrācijas modeli, no kura gūst visi iesaistītie. Tā kā migrācija ietekmē attīstības procesus neatkarīgi no valstu robežām, situācijas uzlabošanai jāpieliek pūles gan lokālā, gan globālā mērogā.

ⁱ 2010.gada decembra rādītāji vēl nav pieejami, bet līdz 2010.gada novembrim migrācijas saldo bija -7633. <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/iedzivotaji-galvenie-raditaji-30260.html>

ⁱⁱ Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2009. gadā uz Īriju emigrējuši 573 cilvēki, kamēr Īrijas Sociālo un ģimenes lietu departamenta apkopotie dati liecina, ka 2009. gadā Latvijas pilsoņiem (iedzīvotājiem) ir piešķirti 3916 jauni PPS numuri. <http://baltic-ireland.ie/tag/emigracija/>

ⁱⁱⁱ <http://baltic-ireland.ie/2011/01/17269/>

^{iv} Vairāk par Ričardu Florida, viņa pētījumiem un grāmatām šeit: <http://www.creativeclass.com/>

^v *The Economist*. Immigration Reduces Inequality. 2010.gada 28.decembris. <http://www.economist.com/blogs/democracynamerica/2010/12/nationalist_a-counting_tricks> Skatīts 2011.gada 6.februārī.

